

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Central (jud. V. Puica)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. V. Buhnaci, A. Malîi, M. Guzun)

ÎNCHEIERE

23 ianuarie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Tamara Chișca-Doneva
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Vasile Gudima, reprezentat de avocatul Oleg Gheorghiuță și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Gudima împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei penale, obligarea prezentării scuzelor oficiale, încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 07 august 2018 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă:

La 05 mai 2017, Vasile Gudima, reprezentat de avocatul Oleg Gheorghiuță, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova (calitatea de pârât a fost schimbată prin cererea din 07 iunie 2017 (Vol.I, f.d.23-26), inițial Procuratura a fost indicat intervenient accesoriu) solicitând încasarea din contul statului în beneficiul lui Vasile Gudima a sumei de 1000000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței de judecată, încasarea sumei de 1000000 de lei cu titlu de prejudiciu moral pentru încălcarea termenului rezonabil de examinare a dosarului penal, a sumei de 3000 de lei cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică în cadrul dosarului penal, obligarea procurorului Eduard Mașnic să prezinte scuze oficiale în formă scrisă pentru acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și supunerea neîntemeiată urmăririi penale.

În motivarea acțiunii s-a invocat că la 18 mai 2012 Vadim Gudima, feciorul reclamantului, a depus o plângere la Inspectoratul de Poliție Buiucani precum că la 02 septembrie 2006 a fost amenințat de către tatăl său cu moartea și a tras în direcția sa cu armă de foc ce o deținea ilegal. În baza plângerii lui Vadim Gudima și al raportului Inspectorului superior al Comisariatului de Poliție sect. Buiucani, a fost

intentată cauza penală nr. 2012031164. La 25 iunie 2012 a fost întocmită ordonanța privind pornirea urmăririi penale, iar la 03 iulie 2012 dosarul penal a fost expediat în instanța de judecată. Examinarea cauzei penale a durat mai mult de 4 ani, fiind achitat prin decizia din 15 noiembrie 2016 a Curții Supreme de Justiție, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, însă instanța de fond și cea de apel l-au recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 155 Cod penal.

Totodată a declarat că în perioada examinării cauzei i-au fost cauzate suferințe psihico-morale și fizice, prin faptul că era învinuit de o infracțiune, pe care nu a comis-o și nu erau luate în considerare probele prezentate în confirmarea nevinovăției sale. Plângerea a fost depusă de feciorul său la îndemnul mamei băiatului, pentru a crea impresia că este o persoană neechilibrat emoțional, agresivă, pentru a folosi situația respectivă în dosarul privind partajul averii comune în devălmășie. La fel, a specificat că suferințele suportate au generat agravarea sănătății, are gradul II de dizabilitate, având diabet zaharat în formă gravă, a fost nevoit să se interneze în spital de mai multe ori.

Reclamantul a opinat că organul de urmărire penală a fost folosit în calitate de instrument împotriva sa cu scopul de a-l prezenta într-o lumină nefavorabilă în alte litigii comune.

Reclamantul a pretins că suma de 1000000 de lei este compensația echitabilă pentru prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penale, ale procuraturii și ale instanței de judecată, manifestate prin supunerea neîntemeiată urmăririi penale, precum și condamnare ce a dus la înrăutățirea sănătății.

De asemenea, reclamantul a invocat încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei penale în instanțele de judecată, care a durat mai mult de 4 ani. Această perioadă de suspans și incertitudine i-a creat un disconfort emoțional, ce a influențat substanțial starea sănătății. În cadrul procesului penal a suportat un prejudiciu material în mărime de 3000 lei, achitați cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică acordată de către avocat. Concomitent reclamantul a insistat la prezentarea scuzelor oficiale pentru supunerea neîntemeiată urmăririi penale.

În final, reclamantul a solicitat încasarea sumei de 1000000 de lei cu titlu de compensație pentru prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței de judecată, încasarea sumei de 1000000 de lei cu titlu de compensație pentru prejudiciu moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de examinare al dosarului penal, încasarea sumei de 3000 de lei cu titlu de prejudiciu material compus din cheltuielile de asistență juridică suportate în cadrul dosarului penal, obligarea Procuraturii Generale a Republicii Moldova să-i prezinte scuze oficiale, în formă scrisă, pentru acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și supunerea neîntemeiată urmăririi penale, compensarea cheltuielilor de judecată în mărime de 5000 lei cu titlu de asistență juridică.

Prin hotărârea din 26 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Gudima și s-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Vasile Gudima suma de 10000 de lei cu titlu de despăgubiri morale pentru prejudiciul cauzat de acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanței de judecată, suma de 12000 de lei cu

titlu de despăgubiri morale pentru încălcarea dreptului la judecarea cauzei penale în termen rezonabil, suma de 3000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în cauza penală, în total suma de 25000 de lei; s-a obligat Procuratura Generală a Republicii Moldova prin intermediul unui reprezentant-procuror, numit de către Procurorul General al Republicii Moldova sau adjunctii acestuia, să aducă lui Vasile Gudima, în formă scrisă, scuze oficiale în numele statului, pentru că a fost supus neîntemeiat urmării penale, în termen de 15 zile de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești; s-a respins ca neîntemeiată cererea lui Vasile Gudima despre încasarea sumei de 5000 de lei cu titlu de cheltuieli judiciare pentru asistență juridică acordată de avocatul Oleg Gheorghiiță. Totodată, s-a indicat precum că titlul executoriu în partea încasării sumei de 25000 de lei, din oficiu se va prezenta spre executare Ministerului Justiției al Republicii Moldova, cu informarea părților despre acest fapt.

Prin decizia din 07 august 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și apelul declarat de Procuratura Generală a Republicii Moldova; s-a admis apelul declarat de Vasile Gudima; s-a modificat hotărârea din 26 decembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Gudima împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Procuraturii Generale a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de judecare a cauzei penale, după cum urmează: s-a majorat cuantumul sumei compensatorii pentru prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești de la suma de 10000 lei până la suma de 30000 lei; s-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Vasile Gudima cheltuielile de asistență juridică suportate în legătură cu examinarea cauzei în prima instanță în mărime de 5000 lei; în rest, hotărârea a fost menținută.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că circumstanțele speței cad sub incidența art. 3 și 6 din Legea nr. 1545/25.02.1998, reclamantul fiind îndreptățit să solicite repararea de către stat a prejudiciului material și moral cauzat prin erorile comise în cadrul procesului penal. Astfel, a apreciat ca fiind neîntemeiate argumentele Ministerului Justiției și ale Procuraturii Generale cu privire la netemeinicia acțiunii și neîntrunirea condițiilor obligatorii pentru angajarea răspunderii patrimoniale a statului.

La fel, instanța de apel a reiterat că, prin decizia din 15 noiembrie 2016 a Curții Supreme de Justiție, a fost dispusă achitarea inculpatului Vasile Gudima, învinuit de comiterea infracțiunii prevăzută la art. 155 Cod penal, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii. Deci, printr-o sentință definitivă și irevocabilă, Vasile Gudima a fost achitat și recunoscut nevinovat de comiterea infracțiunii imputate, cu reabilitarea deplină. Prin urmare, se atestă cu certitudine faptul că organul de urmărire penală, procuratura și instanțele de judecată au încălcat principiului general potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, împrejurare ce generează angajarea răspunderii patrimoniale a statului pentru prejudiciul material și moral cauzat prin această încălcare.

Instanța de apel a accentuat că prima instanță just a ajuns la concluzia admiterii parțiale a pretențiilor cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, însă incorect a determinat mărimea compensației pentru prejudiciul moral cauzat, fără a oferi o evaluare adecvată, în principal criteriilor referitoare la consecințele suferite de către reclamant pe plan psihic, generate de sentimentul de afectare a personalității sale. Totodată, a remarcat că mărimea compensației solicitate spre încasare de către Vasile Gudima cu titlu de prejudiciu moral în mărime de 1000000 de lei este exagerată, iar cea încasată de către instanța de fond nu este echitabilă și suficientă pentru prejudiciul suferit, fapt ce impune necesitatea modificării hotărârii. Respectiv, ținând cont de natura drepturilor lezate, de caracterul și gravitatea suferințelor suportate, de statutul social al persoanei și de faptul că reclamantului i-au fost încălcate drepturile constituționale, ce au adus atingere demnității umane, fiind supus unor acțiuni ilicite din partea organelor de urmărire penală, manifestate prin învinuirea ilegală și aplicarea măsurii preventive în formă de obligație de a nu părăsi localitatea, instanța de apel a considerat că suma de 30000 de lei ar constitui o recompensă echitabilă pentru prejudiciul moral suportat, fiind suficientă pentru a aduce satisfacție reclamantului.

De asemenea, instanța de apel a relevat că Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu a prezentat raportul motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil de judecare a cauzei penale și nici copii din dosar, sarcina probațiunii nefiind realizată. Instanța de apel a subliniat că, de către Procuratura mun. Chișinău a fost întocmit un raport, însă acesta reflectă doar acțiunile desfășurate în cadrul urmăririi penale. Astfel, dat fiind faptul că reclamantul nu a invocat încălcarea termenului rezonabil de efectuare a urmăririi penale, ci doar de judecare a cauzei în instanțele de judecată, acest raport nu este relevant. În aceste condiții, modul de respectare a termenului rezonabil de judecare a cauzei penale va fi verificat în baza informației ce rezultă din materialele prezentei cauze. Așadar, instanța de apel a constatat că, în prima instanță, cauza penală s-a aflat o perioadă de doi ani și anume din 06 iulie 2012 până la 15 iulie 2014, iar în instanțele de apel și de recurs, cauza s-a aflat în perioada 19 august 2014 - 15 noiembrie 2016. Astfel, termenul total de judecare a cauzei penale este mai mare de patru ani. Ținând cont de complexitatea cauzei și rezultând din faptul că nu sunt cunoscute date cu privire la comportamentul participanților la proces și conduita instanței de judecată, instanța de apel a considerat că termenul de judecare a cauzei penale a depășit limita rezonabilității, în condițiile în care acuzația înaintată se referă la o infracțiune ușoară, cu un singur inculpat, nu au fost dispuse expertize, iar probatoriul era constituit din declarațiile părții vătămate și a doi martori, precum și trei procese-verbale. Prin urmare, s-a atestat încălcarea dreptului reclamantului la judecare în termen rezonabil a cauzei penale și obligația statului de a repara prejudiciul cauzat prin această încălcare, instanței de judecată revenindu-i atribuția de a stabili cuantumul despăgubirii.

La caz, rezultând din circumstanțele speței și durata excesivă de judecare a cauzei penale, instanța de fond just a conchis despre necesitatea acordării unei despăgubiri în mărime de 12000 lei. Or, cuantumul compensației este echitabil, rezonabil și suficient pentru a aplana suferințele morale suportate de reclamant.

La 06 noiembrie 2018, Vasile Gudima, reprezentat de avocatul Oleg Gheorghiuță, a declarat recurs împotriva deciziei din 07 august 2018 a Curții de Apel

Chișinău solicitând admiterea acesteia, casarea parțială a hotărârii primei instanțe, a deciziei instanței de apel cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integral a pretențiilor formulate în cererea de chemare în judecată depusă de Vasile Gudima.

În motivarea recursului a invocat că instanța de apel a interpreta în mod eronat legea și a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului. Or, în contextul prevederilor art. 373 alin.(1), (2), (4), (5) Cod de procedură civilă, instanța de apel era obligată să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

La 16 noiembrie 2018, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs împotriva deciziei din 07 august 2018 a Curții de Apel Chișinău solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

În motivarea recursului a invocat că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului material și moral.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 07 august 2018. Vasile Gudima, reprezentat de avocatul Oleg Gheorghită, a declarat recurs la 06 noiembrie 2018, iar Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat recurs la 16 noiembrie 2018.

Materialele cauzei atestă că decizia în copie a fost expediată participanților la proces la 17 septembrie 2018, conform scrisorii de însoțire (Vol.II, f.d.106), însă lipsesc date despre recepționarea acesteia de către recurenți. În textul recursurilor, atât recurentul Vasile Gudima pretinde recepționarea deciziei la 21 septembrie 2018, prin intermediul avocatului Oleg Gheorghită, cât și Ministerul Justiției al Republicii Moldova, indică data comunicării 21 septembrie 2018. Astfel, recursurile declarate sunt în termen.

Examinând temeiurile recursurilor declarate de Vasile Gudima, reprezentat de avocatul Oleg Gheorghită și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile drept inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În temeiul prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Vasile Gudima, reprezentat de avocatul Oleg Gheorghită și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursurile declarate se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432. alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă faptul că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă din recursurile declarate nu rezultă argumente privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibile recursurile declarate de Vasile Gudima, reprezentat de avocatul Oleg Gheorghită și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Vasile Gudima, reprezentat de avocatul Oleg Gheorghită și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 07 august 2018 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Victor Burduh